

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 5 Temmuz 2013
Nr. Ref.: RK439/13

KABUL EDİLMEZLİK KARARI

Başvuru No: KI107/12

Başvurucu

Jovica Đorđević

Priştine Bölge Mahkemesi'nin Gž.nr.1490-2011 sayı ve 26 Haziran 2012 tarihli kararı hakkında anayasal denetim başvurusu

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Kadri Kryeziu, Üye
Arta Rama-Hajrizi, Üye

Başvurucu:

1. Başvurucu, Priştine Belediyesine bağlı Koleviçe köyü mukimi Jovica Đorđević olup kendisini Priştineli avukat Živojin Đorđević temsil etmiştir.

İtiraz Edilen Kararlar

2. Başvurucu, kendisine 19 Temmuz 2012 tarihinde teslim edilen Priştine Bölge Mahkemesi'nin kesinleşmiş Gž.nr.1490-2011 sayı ve 26 Haziran 2012 tarihli kararına itiraz etmiştir.

Başvurunun Konusu

3. 29 Ekim 2012 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi (bundan sonra: Mahkeme)'ne yapılan başvurunun konusu 29 Aralık 1998 tarihinde akdedilmiş sözleşme konusu olan dört (4) parsel üzerinde mülkiyet hakkının teyit edilmesidir.

İlgili Hukuk

4. Başvuru Kosova Cumhuriyeti Anayasası (bundan sonra: Anayas)'nın 113. maddesi, 03/L-121 sayı ve 15 Ocak 2009 tarihli Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa (bundan sonra: Yasa)'nın 20. maddesi ile 21.4, 22.7 ve 22.8 fıkraları ile Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü (bundan sonra: İçtüzük)'nün 56. kuralı 2. bendine dayandırılmıştır.

Başvuru Süreci

5. Başvurucu 29 Ekim 2012 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuş ve bu başvuru KI 107/12 numara ile kaydedilmiştir.
6. Başkan, 6 Aralık 2012 tarihinde Üye Kadri Kryeziu'yu raportör yargıç olarak görevlendirmiş, Üyeler Robert Carolan (başkan), Altay Suroy ve Prof. Dr. Enver Hasani'den oluşan Ön İnceleme Heyeti'ni belirlemiştir.
7. Anayasa Mahkemesi, başvurunun KI107/12 numara ile kaydedildiğini 1 Mart 2013 tarihinde başvuru ve Priştine Temel Mahkemesi'ne bildirmiştir.
8. Ön İnceleme Heyeti 14 Mayıs 2013 tarihinde Raportör Yargıç'ın raporunu incelemiş ve Mahkeme Heyeti'ne başvurunun kabul edilmezliğini önermiştir.

Olguların Özeti (Derece Mahkemelerindeki Süreçler)

9. Priştine Belediyesine bağlı Koloviçe köyünden müteveffa Zh. Gj., 29 Aralık 1998 tarihinde Priştine Belediye Meclisiyle arsa değiş tokuşu sözleşmesi akdetmiştir.
10. Zh. Gj., bu sözleşmeyle toplam alan büyüklüğü 1,58.86 hektar olan 4 (dört) adet arsayı Priştine Belediyesi'ne tahsis etmiş ve karşılığında Priştine Belediyesi ile Kosova Ovası "KBI Fushe Kosova" Tarım Kombinasından toplam yüzey alanı 1,52.15 hektar olan 4 (dört) adet arsa almıştır.

11. Ancak Priştine Belediyesi ile KBI Fushe Kosova Kombinasyonunun yasal ardılı olan Kosova Özelleştirme Ajansı bu sözleşmenin geçerliliğine itiraz etmişlerdir.
12. Müteveffa Zh. Gj.'nin yasal varisi olan başvuru 20 Kasım 2006 tarihinde Priştine Belediyesi ile KBI Fushe Kosova Kombinasyonu aleyhinde Priştine Belediye Mahkemesi'nde dava açarak V. nr. 4149 sayı ve 29 Aralık 1998 tarihli sözleşmenin konusu olan 4 (dört) arsa üzerindeki mülkiyet hakkının doğrulanmasını talep etmiştir.
13. Priştine Belediye Mahkemesi 1 Kasım 2007 tarihinde dava dilekçesini onamış ve çıkardığı P. nr. 226/06 karar ile başvuru kişinin mülkiyet hakkını doğrulamıştır.
14. Belediye Mahkemesindeki dava sürecinde davalı Özelleştirme Ajansı, 2002/12 sayılı Kosova Emanet Ajansı'nın kuruluşuna ilişkin UNMIK Yönetmeliği'nin 5.1 fıkrası uyarınca bu davanın konusu olan parsellerden 3 (üç) tanesinin mülkiyetini değiştirmiştir (bkz. paragraf 30) (devir tarihi dava evrakında belirtilmemiştir).
15. Davalı, belirtilmemiş olan bir tarihte Belediye Mahkemesi'nin P.nr. 2264/06 sayı ve 1 Ekim 2007 tarihli kararına itiraz etmiştir.
16. Priştine Bölge Mahkemesi 21 Mayıs 2008 tarihinde çıkardığı Gž.(Ac)nr. 181/2008 sayılı karar ile Belediye Mahkemesi'nin P.nr. 2264/06 sayı ve 1 Ekim 2007 tarihli kararını kısmen onamıştır. Bu kararda mahkeme, başvuru kişinin sadece 0,62.46 hektarlık 1811 numaralı arsa üzerindeki mülkiyet hakkını doğrulamış, diğer 3 (üç) arsaya ilişkin olarak karar yürürlükten kaldırılıp davanın yeniden görüşülmesi için dosya Belediye Mahkemesine iade edilmiştir.
17. Bölge Mahkemesi'ne yapılan itiraz süreci devam ederken Özelleştirme Ajansı, 2002/12 sayılı UNMIK Yönetmeliği 5.1 fıkrası uyarınca Gž.(Ac)nr. 181/2008 sayılı karar ile davacıya verilen 1811 numaralı arsanın da mülkiyeti devredilmiş olduğundan 1811 numaralı arsaya ilişkin karar da yürütülemediği.
18. Özelleştirme Ajansı'nın itirazıyla ilgili olarak Belediye Mahkemesi 4 Mayıs 2009 tarihinde yetkisizlik kararı çıkarmıştır [P. nr. 1144/08]. Mahkeme bu kararında "Kosova Özelleştirme Ajansı davalarıyla ilgili olarak Kosova Yüksek Mahkemesi Özel Dairesi yetkilidir ve sözleşme [Vr. nr. 4149] konusu olan 4 (dört) adet arsanın mülkiyet teyidi sürecinin SCC-09-0225 dosya numaralı dava çerçevesinde Kosova Yüksek Mahkemesi Özel Dairesi'nde devam edilecektir" denmiştir.

Bölge Mahkemesi Kararının [Gž.(Ac)nr. 181/2008] İcrasına İlişkin Başvuru Süreci

19. Başvuru 2009 yılının belirtilmemiş bir tarihinde Bölge Mahkemesi'nin hükmünde sadece 1811 numaralı arsanın kapsandığı Gž.(Ac)nr. 181/2008 sayı ve 21 Mayıs 2008 tarihli kararın yürütülmesiyle ilgili yasal tedbirlerin alınması için Belediye Mahkemesi'ne başvurmuştur.

20. Başvurucu, Yüksek Mahkeme Özel Dairesi tarafından nihai karar çıkartılana kadar dönemin yasaları uyarınca, davalının mülkiyetinde olan 0,62.46 hektarlık Priştine Kadastro Bölgesi'ndeki 1831 numaralı parsel hakkında ihtiyati tedbir konarak davalılara bu mülkün mülkiyet devrinin yapılması veya bir sorumluluk altına konmasının yasaklanmasını talep etmiştir.
21. Priştine Belediye Mahkemesi 18 Nisan 2011 tarihinde çıkardığı I.NR.583/08 sayılı kararla başvurunun talebini reddetmiştir. Mahkeme kararında *"03/1-067 sayılı Kosova Özelleştirme Ajansı Yasası'nın 5.1 fıkrası uyarınca dönüşüm sürecine tabi tutulup tutulmamalarından bağımsız olarak kamu mülkiyetli şirketlerin yönetiminden Kosova Özelleştirme Ajansı'nın yetkili olması öngörülmüştür. 2002/13 sayılı Kosova Yüksek Mahkemesi Özel Dairesi'nin Kuruluşuna İlişkin Yönetmeliğin 4.1 fıkrası uyarınca Kosova Özelleştirme Ajansı'yla ilgili davalar Kosova Yüksek Mahkemesi Özel Dairesi'nin yargılama yetkisi dahilindedir (bkz. paragraf 31)"* denmiştir.
22. Başvurucunun itirazıyla ilgili olarak Bölge Mahkemesi 16 Ekim 2011 tarihli kararında itirazı onayıp Belediye Mahkemesi'nin 18 Nisan 2011 tarihli [Gž.(Ac)nr. 181/2008] kararını bozmuş ve yeniden görüşülmesi için dava dosyasını Belediye Mahkemesi'ne iade etmiştir.
23. Belediye Mahkemesi 16 Kasım 2011 tarihinde çıkardığı 538/08 sayılı kararla başvurunun itirazını temelden yoksun bularak tekrar reddetmiştir.
24. Başvurucu, belirtilmemiş bir tarihte Belediye Mahkemesi kararına (538/08) karşı itiraz dilekçesi sunmuştur.
25. İkinci derece mahkemesi olarak Priştine Bölge Mahkemesi 26 Haziran 2012 tarihinde çıkardığı Gž.(Ac)nr. 181/2008 sayılı nihai kararla başvurunun itirazını temelden yoksun olarak reddetmiş ve Belediye Mahkemesi'nin I.nr. 538/08 sayı ve 18 Nisan 2011 tarihli kararını onamıştır.
26. Başvurucu 30 Temmuz 2012 tarihinde Bölge Mahkemesi'nin 26 Haziran 2012 tarih ve Gž.(Ac)nr. 181/2008 sayılı nihai kararı hakkında Kosova Devlet Savcılığı'na kanun yararına bozma dilekçesi sunmuştur.
27. Kosova Devlet Savcılığı 7 Ağustos 2011 tarihinde ZZZG.nr.80-12 sayılı yazıyla başvurucuya kanun yararına bozmaya yarayacak yasal dayanak bulunamadığını bildirmiştir.

Başvurucunun İddiaları

28. Başvurucu, Kosova Anayasası'nın 46. maddesi (Mülkiyetin Korunması) ve 54. maddesiyle (Hakların Yargı Yoluyla Korunması) güvence altına alınan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.
29. Başvurucu aynı zamanda Kosova Anayasası 22. maddesinin uluslararası belgelerin ve özellikle İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin dolaysız olarak uygulanmasını zorunlu kıldığını ve bu sözleşmenin Anayasa ve yasalarla güvence altına alınmış temel hakların korunmasında ulusal mahkemelerin

etkili bir şekilde korumasını öngören 8, 10 ve 17. maddelerinin bu hususları düzenlediğini ileri sürmüştür.

30. Başvurucu Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı başvurusunda şu talepte bulunmuştur: *İtiraz konusu karar hakkında Mahkeme anayasal denetim yapıp meşruiyeti değerlendirsin ve Kosova Cumhuriyeti Anayasası ile güvence altına alınan hakları iki derece mahkemesi (Priştine Belediye ve Bölge Mahkemesi) tarafından İcra Usulleri Yasası'nın aleyhte ihlal edildiği ve kararların anayasaya aykırı oldukları tespit edilsin.*

İlgili Mevzuat

31. 2002/12 sayılı Kosova Özelleştirme Ajansı'nın Kuruluşuna İlişkin UNMIK Yönetmeliği'nin 5.1 fıkrası şöyledir:

Ajans, Kosova sathında kaydedilmiş veya faaliyet gösteren toplumsal ve kamu mülkiyetli işletmeleri ve onların Kosova'daki varlıklarını yönetmeye yetkilidir.

32. 2002/13 sayılı Yüksek Mahkeme Özel Dairesi'ne ilişkin UNMIK Yönetmeliği'nin 4.1 fıkrası şöyledir:

Özel Daire, şu bağlantıda olan deve ve karşı davalar konusunda yargılama yetkisine sahiptir:

[...]

d) Ajansın yönetim yetki alanına girdiği dönemde veya ondan önce açılan ve şu anda veya önceden Ajans'ın yönetim yetkisi altında olan işletme veya şirketlerin malikiyetindeki mülki yetki veya çıkarlara ilişkin hakların tanınmasını kapsayan davaları.

Başvurunun Kabul Edilirliği

33. Başvurucunun başvurusunun esastan görüşülmesine geçmeden önce Anayasa Mahkemesi, Anayasa'da belirtilen Yasa ve İçtüzükte ayrıntıları verilmiş olan kabul edilirlilik koşullarının yerine getirilip getirilmediğini incelemek durumundadır.

34. Mahkeme bu doğrultuda Anayasa'nın 113.7 fıkrasını dikkate alır. Fıkra şöyledir:

Yasalarla belirlenen tüm yasal yollar tükendikten sonra bireyler, kamu otoriteleri tarafından kendi bireysel hak ve özgürlükler ihlal edildiğinde dava açma haklarına sahiptirler.

35. Diğer yandan Yasa'nın 47.2 fıkrası şöyledir:

Birey, sadece yasa ile tayin edilen tüm hukuki araçların tükenmiş olması durumundan sonra sözü edilen istemi başlatabilir.

36. Dahası İ t t z   n 36. kuralı 1.a bendi şöyledir:

(1) Mahkeme başvuruları yalnız  u hallerde g r  ebilir: a) İtiraz edilen hüküm veya kararla ilgili olarak yasalarla belirlenmiş tüm kanun yolları tüketildiği zaman;

37. Anayasa Mahkemesi'ne yapt ı başvuruda başvurucu,  zelle tirme Ajansı'nın itirazına dayanarak 4 Mayıs 2009 tarihli bu mülkiyet hakkı davasının c z m yetkisinin Yüksek Mahkeme  zel Dairesi'nin yargılama yetkisine geçtiğini, davanın SCC-09-0225 numara ile kaydedildi ini ve sürecin devam ettiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bu iddialarının Belediye Mahkemesi'nin P.nr. 1144/08 sayı ve 04 Mayıs 2009 tarihli kararının hüküm kısmında ayrıntılı olarak gerek lendirildi ini belirtir (bkz. paragraf 17).

38. Mahkeme, Priştine Belediye Mahkemesi'nin 18 Nisan 2011 tarihinde c kard ı I.nr. 583/08 sayılı kararla Belediye Mahkemesi'nin G .(Ac)nr. 181/2008 sayılı kararının icrası için başvurucu tarafından yapılan başvurunun reddedildiğini tespit etmiştir. Bu kararda Mahkeme  unu belirtmiştir: "başvurucunun başvurusu reddedilmiştir [...]. Kosova  zelle tirme Ajansı davalarıyla ilgili Kosova Yüksek Mahkemesi  zel Dairesi'nin kurulu una ilişkin 2002/13 sayılı UNMIK Yönetmeliği 4.1 fıkrası uyarınca başvurucunun başvurusu hakkındaki icra yetkisi Kosova Yüksek Mahkemesi  zel Dairesi'ne aittir.

39. Mahkeme, 13 Haziran 2002 tarihinde itibaren Kosova Emanet Ajansı'na yönelik davaları düzenleyen Kosova Emanet Ajansı'nın kurulu una ilişkin 2002/12 sayılı UNMIK Yönetmeliğinin yürürlükte olmasına rağmen 20 Kasım 2006 – 4 Mayıs 2009 döneminde bu davaya ilişkin mülkiyet hakkının doğrulanması sürecinin derece mahkemelerinde ger ekle ti ini tespit etmiştir.

Kosova Emanet Ajansı'nın kurulu una ilişkin 2002/12 sayılı UNMIK Yönetmeliğinin 30.1 fıkrası şöyledir:

Özel Daire, Ajansa yönelik tüm davalarda icra yetkisine sahiptir.

40. Bununla ilgili olarak Mahkeme, s bsidiarite ilkesinin başvurucunun usule ilişkin tüm imk nları adalet yargısında tüketip ondan sonra Anayasa veya temel hak ihlali bulunması halinde böyle bir düzeltmenin talebini gerektirdiğini tespit etmiştir. Bu davada bu ilkeye bağlı olarak kanunlarla sağlanmış kanun yolları henüz yerine getirilmemiştir.

41. Mahkeme, kanun yollarının tüketilmesi ilkesinin gerekçesinin, mahkemeler dahil olmak üzere, söz konusu otoritelere varsayılan anayasal hak ihlallerinin önlenmesi veya düzeltilmesi imkanının sunulmasıdır. Bu kural, Kosova hukuk düzeninin anayasal hakların ihlalden korunması için etkin yasal araçlar sunacağı varsayımına dayanmaktadır. Bu, Anayasa'nın tamamlayıcı özelliğinin önemli bir yönüdür (bkz. KI41/09 sayılı AAB-RIINVEST L.L.C. Priştine v. Kosova Cumhuriyeti H k meti başvurusu hakkında 21 Ocak 2010 tarihli kararı ve mutatis mutandis, AIHM, Selmouni v. Fransa, başvuru no: 25803/94, 28 Temmuz 1999 tarihli karar).

42. Genel bir kural olarak Anayasa Mahkemesi, anayasa yorumundan hak ihlali veya yasaların anayasaya uygun olmadığı durumlarda müdahale eder; ancak yasalarla öngörülmüş tüm kanun yolları tüketildikten sonra.
43. Sonuç olarak Anayasa'nın 113.7 fıkrası, Yasa'nın 47.2 fıkrası ve İçtüzüğü'nün 36 (1) a) bendi uyarınca başvuru zaman bakımında kabul edilemezdir.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa'nın 113.7 ve 116.2 fıkraları, Yasa'nın 20. maddesi ve İçtüzüğü'nün 36.1(b) bendi ile 56.(2) kuralı uyarınca Anayasa Mahkemesi'nin 5 Temmuz 2013 tarihinde yapılan duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvurunun kabul edilmez olarak reddine,
- II. Kararın taraflara bildirilmesine,
- III. Yasa'nın 20.4 fıkrası uyarınca Resmi Gazete'de yayımlanmasına karar verilmiştir.
- IV. İşbu karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Dr. sc. Kadri Kryeziu, imza

Prof. Dr. Enver Hasani, imza